<u>गुन्हा स्थळाचा नकाशा</u>

अनेकवेळा पोलीस विभागातर्फे तहसिलदार यांना पत्र देऊन, मंडल अधिकारी यांना गुन्हा स्थळाचा नकाशा काढण्यासाठी पाचारण केले जाते.
यासाठी महाराष्ट्र जमीन महसूल नियमपुस्तिका, खंड ४ मधील प्रकरण तीन, मंडल निरीक्षकांची कर्तव्येमधील कर्तव्य २३ मध्ये, 'मंडल निरीक्षकाने, न्यायालयात पुरावा देण्यासाठी गुन्ह्याचे स्थळ दर्शवणारा नकाशा तयार करावा असे नमूद आहे' असे सांगितले जाते.

तथापि, महाराष्ट्र जमीन महसूल नियमपुस्तिका, खंड ४ मधील 'मंडल निरीक्षक आणि मंडल अधिकारी यांच्याकरिता कार्यपध्दती' मधील काही कलमांमध्ये खालील प्रमाणे कार्यपध्दती नमूद आहे.

➲ **कलम ४:** मापण्या (स्केल पट्टी), प्रतितोण (ऑफसेट) आणि कंपास या वस्तू मंडल निरीक्षकांना शासनाच्या खर्चाने पुरविण्यात येतील.

➲ **कलम ९:** ज्यांच्या दुरूस्तीकरिता शासन जबाबदार असते अशी सीमा व भूमापन चिन्हे यांच्या दुरूस्तीची कामे मंडल निरीक्षकाने सरकारी खर्चाने करावीत. ....

➲ **कलम १०:** क्षेत्र पुस्तकाच्या मदतीखेरीज मंडल निरीक्षक एखादे चिन्ह निश्चित करू शकत नसल्यास किंवा एखाद्या प्रकरणात कशा प्रकारे कार्यवाही करावी याबाबत तो साशंक असल्यास, त्याने जिल्हा निरीक्षक, भूमी अभिलेख यांचे आदेश प्राप्त करावेत......
उपरोक्त कार्यपध्दतींचा विचार करता सदर मंडल निरीक्षक हे भूमी अभिलेख विभागात कार्यरत असलेले आणि तांत्रिक ज्ञान असलेले असावेत असे वाटते.

महाराष्ट्र जमीन महसूल नियमपुस्तिका, खंड ४ मध्ये, महाराष्ट्र जमीन महसूल मंडल अधिकारी व मंडल निरीक्षक (कर्तव्ये व कार्ये) नियम, १९७० मध्ये नमूद केलेली मंडल अधिकारी व मंडल निरीक्षक यांची कर्तव्ये व कार्ये वाचता, ती महसूल खात्यातील, महसूली वसुलीशी संबंधित मंडल अधिकारी व मंडल निरीक्षक यांच्यासाठी आहेत असे वाटते. यात कुठेही 'मंडल निरीक्षकाने न्यायालयात पुरावा देण्यासाठी गुन्ह्याचे स्थळ दर्शवणारा नकाशा तयार करावा असा उल्लेख नाही.

याबाबत महाराष्ट्र राज्य पोलीस मुख्यालय, कुलाबा, मुंबई यांनी तत्कालीन मा. उपसंचालक तथा पोलीस महानिरीक्षक, (र.व.का.) यांना दिनांक १५.०४.१९९१ रोजी पाठविलेले पत्र तसेच तत्कालीन मा. अपर जिल्हा दंडाधिकारी, जिल्हा दंडाधिकारी कार्यालय, नाशिक यांनी कार्यकारी दंडाधिकारी नाशिक यांना दिलेले पत्र मार्गदर्शक आहे.
सदरचे पत्र बरेच जीर्ण झाले आहे त्यामुळे त्यातील मजकूर नव्याने लिहून देत आहे, तसेच मूळ पत्राची प्रतही सोबत देत आहे.
यापत्रात स्पष्टपणे नमूद केलेले आहे की, **"ज्या व्यक्तींना नकाशे काढण्याचे ज्ञान आहे त्यांनी नकाशे काढण्याचे असल्याने महसूल खात्यातील मंडळ अधिकारी/निरीक्षक यांना हे काम करणेबाबत सक्ती करता येत नाही."**

उपरोक्त सर्व कार्यपध्दतीचा विचार करता, महसूल खात्यात कार्यरत मंडल अधिकारी यांना तांत्रिक ज्ञान नसल्यामुळे त्यांनी गुन्हा स्थळाचा नकाशा काढू नये. सदरचे काम भूमी अभिलेख विभागाच्या तांत्रिक ज्ञान असलेल्या कर्मचाऱ्यांनीच करावे.

तत्कालीन मा. उपसंचालक तथा पोलीस महानिरीक्षक, (र.व.का.) यांचे पत्र खालीलप्रमाणे:

Dr. SANJAY KUNDETKAR, Dy. Collector

अ. शा. पत्र क्र.३८/२२/११७६
महाराष्ट्र राज्य पोलीस मुख्यालय,
शहीद भगतसिंग मार्ग, कुलाबा, मुंबई-४०००३२
दिनांक: १५.०४.१९९१

प्रति,

मा.श्री सानप,
उपसंचालक तथा पोलीस महानिरीक्षक,
(र.व.का.)

प्रिय श्री साबदे,

फौजदारी केसमध्ये गुन्हयाचे जागाचे नकाशा काढण्या बाबत आपले श्रीमती ------------- पुरंदरे, उप सहाय्यक पोलीस महानिरीक्षक (गुन्हे) यांना उद्देशीलेले आपले अर्धशासकिय पत्र क्र.कक्ष-१-पीओएएल-४-८६, दिनांक ०४.०३.१९९१ चे कृपया पहावे.

२- फौजदारी केसमध्ये गुन्हयाचे जागेचे नकाशे काढण्याबाबत मुंबई पोलीस नियमावली १९५९, भाग-३ मधील परिशिष्ठ १० मध्ये नमूद केलेल्या सूचना कायम आहेत ही आपल्या कार्यालयाची धारणा कायम करण्यात येत आहे.

आपला स्नेहांकित
स्वाक्षरीत/-
(शा.स.भानप)

श्री प्रकाश सावदे,
अपर जिल्हा दंडाधिकारी,
जिल्हा दंडाधिकारी कार्यालय, नाशिक
क्रमांक अ.शा./पीओएल/४/३२९/९१
नाशिक, दिनांक: ०६.०९.९१

प्रतिलीपी-
कार्यकारी दंडाधिकारी नाशिक,
२- फौजदारी केसमध्ये गुन्हयाचे जागाचे नकाशा काढण्या बाबत आपले श्रीमती ------------- पुरंदरे, उप सहाय्यक पोलीस महानिरीक्षक (गुन्हे) यांना उद्देशीलेले आपले अर्धशासकिय पत्र क्र.कक्ष-१-पीओएएल-४-८६, दिनांक ०४.०३.१९९१ चे कृपया पहावे.

२- फौजदारी केसमध्ये गुन्हयाचे जागेचे नकाशे काढण्याबाबत मुंबई पोलीस नियमावली १९५९, भाग-३ मधील परिशिष्ठ १० मध्ये नमूद केलेले सूचनेप्रमाणे व पोलीस महानिरीक्षक यांचेकडील परिपत्रक क्रमांक ५०(७४८४) दिनांक ०६.०८.१९५३ मधील सूचनेप्रमाणे असे नकाशे ज्या व्यक्तींना नकाशे काढण्याचे ज्ञान आहे त्यांनी काढण्याचे असल्याने महसूल खात्यातील मंडळ अधिकारी/निरीक्षक यांना हे काम करणे बाबत सक्ती करता येत नाही.

श्री प्रकाश सावदे,
अपर जिल्हा दंडाधिकारी,
जिल्हा दंडाधिकारी कार्यालय, नाशिक

Dr. SANJAY KUNDETKAR, Dy. Collector

मूळ पत्र:

अ.शा.पत्र.क्र. ३८/२२/११०५
महाराष्ट्र राज्य पोलिस मुख्यालय

शहीद भगतसिंग मार्ग, कुलाबा, मुंबई ४०० ०३

[illegible]

दिनांक १५ /४/१९९१

[illegible]
[illegible] पोलिस महानिरिक्षक
[illegible]

प्रिय डॉ. साळवे,

फौजदारी केसेस मध्ये गुन्ह्याचे [illegible] नकाशा काढण्याबाबत आपले श्रीमती [illegible] पोलिस महानिरिक्षक (गुन्हे) यांना उद्देशिलेले आपले अर्ध शासकिय पत्र क्रमांक [illegible]-१-पिओजेल-४/८८, दि. ४.३.१९९१ चे [illegible] पहावे.

[illegible] फौजदारी केसेसमध्ये गुन्ह्याचे [illegible] नकाशे काढण्याबाबत मुंबई पोलिस नियमावली १९५९, भाग ३ मधील परिशिष्ट १० मध्ये नमुद केलेल्या सूचना कायम आहेत [illegible] आहे.

आपला स्नेहांकित
स्वाक्षरी/-
(अ.प्र. [illegible])

डॉ. प्रकाश साळवे,
अपर जिल्हा दंडाधिकारी,
जिल्हा दंडाधिकारी कार्यालय, नाशिक

[illegible]

जिल्हा दंडाधिकारी कार्यालय, नाशिक
[illegible]/पीओजेल/४/३२९/९१
नाशिक दिनांक ६-६-९१

प्रतिलिपी :-

म. कार्यकारी दंडाधिकारी नाशिक

२/- फौजदारी केसेसमध्ये गुन्ह्याचे जागेचे नकाशे काढण्याबाबत मुंबई पोलिस नियमावली १९५९ भाग-3 मधील परिशिष्ट १० मध्ये नमुद केलेल्या सुचनेप्रमाणे व पोलिस महानिरिक्षक यांचेकडील परिपत्रक क्रमांक ५०(७४८४) दि. ६.८.१९५३ मधील सुचनेप्रमाणे असे नकाशे ज्या व्यक्तिंना नकाशे काढण्याचे ज्ञान आहे. त्यांनी काढण्याचे असल्याने [illegible] मंडळ अधिकारी/निरिक्षक यांना हे काम करणे बाबत सक्ती करता येत नाही.

[illegible]

अपर जिल्हा दंडाधिकारी, नाशिक.

[illegible]

ஐ◎ஐ